

29. 3. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přihlašování pohledávek do insolvence - doma i v zahraničí

K agendě některých advokátů, zastupujících podnikatelskou klientelu v rámci veškerého jejího podnikatelského života, často patří řešení otázek souvisejících s insolvenčním řízením. V případě advokátů specializujících se na obchodní právo, popř. provozujících generální praxi, je pochopitelné, že jejich znalost českého insolvenčního procesu, jakož i insolvenčního procesu v jednotlivých členských zemích EU (vyjma Dánska [1]), včetně aktuálního stavu judikatury české i judikatury Evropského soudního dvora, nemusí být vždy nutně detailní. Vzhledem k této skutečnosti bych se v tomto drobném příspěvku, psaném z pohledu advokáta, který je zároveň praktikujícím insolvenčním správcem, rád zaměřil na nastínění některých častých chyb, kterých je možné se dopustit při přihlašování pohledávek v insolvenčním procesu.

Dále bych se rád zmínil i o některých vybraných aspektech přihlašování pohledávek českých věřitelů do insolvenčních řízení v jiných členských zemích EU. Doufám, že tyto poznámky mohou být některým kolegům advokátům ku prospěchu, neboť je třeba přiznat, že některé chyby, se kterými se setkáváme a o kterých si vyměňujeme zkušenosti na platformě Asociace insolvenčních správců, jsou chybami elementárními, přičemž jejich důsledky mohou být pro věřitele naprosto fatální.

Právní úprava přihlašování pohledávek do českého insolvenčního řízení je obsažena především v ustanoveních první části, páté hlavy, druhého dílu insolvenčního zákona. Z pohledu právního zástupce insolvenčního věřitele je zásadní otázkou sledování lhůty k podání přihlášek, neboť možnost přihlašování pohledávek je časově omezena úsekem od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. Tato lhůta může dle uvážení insolvenčního soudu činit 30 dnů až 2 měsíce. V praxi soudy stanovují tuto lhůtu z utilitárních důvodů téměř výhradně v nejkratším možném zákonném rozsahu. Ačkoliv se povaha této lhůty může jevit přímo ze zákonného ustanovení jasnou, přece jen se objevily spory o tom, zda se jedná o lhůtu procesní, či hmotněprávní. Tyto spory byly zapříčiněny samotnou ambivalentní povahou insolvenčního zákona, který obsahuje jak normy hmotněprávní, tak normy procesněprávní. Judikatura[2] však již tuto otázku vyřešila ve prospěch procesněprávní povahy této lhůty, tudíž postačí posledního dne lhůty předat přihlášku pohledávky k poštovní přepravě. Je třeba si uvědomit, že zmeškání lhůty nelze prominout a následkem opožděného podání přihlášky je skutečnost, že se k této přihlášce nepřihlíží a takto uplatněná pohledávka se v insolvenčním řízení neuspokojuje, neboť insolvenční soud takovou přihlášku odmítne a právní mocí jeho rozhodnutí účast věřitele v insolvenčním řízení končí.

Povinnost tuzemských (avšak nikoli zahraničních) věřitelů podávat přihlášku pouze a výhradně na formuláři vydaném ministerstvem, je již notorietou. Nesplnění této povinnosti tuzemským věřitelem nebude však mít za následek ani odmítnutí, ani popření přihlášky, neboť se jedná o vadu, k jejímuž odstranění insolvenční správce věřitele vyzve. Při této příležitosti je vhodné připomenout otázku, která byla rovněž najisto postavena až judikaturou,[3] tj. otázku, u kterých vad insolvenční správce vyzve k jejich odstranění a u kterých vad je důsledkem popření přihlášky na přezkumném jednání. Dnes je již nesporné, že správce je povinen vyzvat toliko k odstranění vad samotné přihlášky (vady tvrzení), nikoliv k odstranění vad příloh přihlášky (vady důkazů). Právní zástupce věřitele, který nepřiloží k přihlášce označené důkazy, či tyto důkazy budou neúplné, vadné či neprůkazné, musí očekávat, že nebude žádným způsobem vyzván k jejich doplnění a dočká se popření pohledávky svého klienta ze strany insolvenčního správce. V případě, že se věřitel bude bránit v rámci incidenčního sporu (o určení popřené pohledávky) a teprve v rámci tohoto řízení doloží důkazy, může sice počítat s úspěchem ve sporu, avšak musí počítat i s tím, že mu může být soudem uložena povinnost nahradit insolvenčnímu správci náklady řízení, neboť toto řízení není zahájeno vinou insolvenčního správce.[4]

V této souvislosti ovšem vznikají i zajímavé situace. Řada insolvenčních správců (příčemž tento přístup preferují i někteří insolvenční soudci) vyzývá věřitele i na odstranění vad příloh přihlášky. Tento postup, který dle mého názoru není správný, však může vypadat jako vstřícný vůči věřiteli jen zdánlivě. Insolvenční správce totiž stanoví na odstranění vad příloh přihlášky závaznou lhůtu, po jejímž marném uplynutí přichází rozhodnutí insolvenčního soudu o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží. Každý advokát ví, že je někdy obtížné v krátkém čase zajistit konkrétní důkazy pro jakékoliv řízení. Může tedy dojít k tomu, že se v krátké patnáctidenní lhůtě určené insolvenčním správcem nepodaří chybějící přílohy fyzicky opatřit. V takovém případě je tedy dopad na věřitele podstatně horší, než kdyby insolvenční správce pohledávku popřel, neboť proti popření je možné bránit se incidenční žalobou, kdy časový úsek pro předložení důkazů je podstatně delší.

Stejně jako u běžné žaloby, tak ani u přihlášky pohledávky není nutností předkládat listinné důkazní prostředky v originále. Nicméně v některých případech platí opak; a to bez ohledu na to, že zákon o tomto výslovně nehovoří. Jedná se o prokázání směnečných nároků (v insolvenčních řízeních z povahy věci poměrně častých), kdy je dle mého názoru zapotřebí předložit originál směnky, a dále se jedná o prokázání vykonatelnosti pohledávky, kdy je zapotřebí předložit originál exekučního titulu. U směnečných nároků vyplývá tato skutečnost ze subsidiárně aplikovatelných ustanovení o. s. ř. ohledně směnečného platebního rozkazu, kdy předpokladem jeho vydání je předložení směnky v prvopisu. Nutnost aplikace tohoto právního předpisu plyne z ustanovení § 109 a § 173 insolvenčního zákona, které stanoví, že podání přihlášky má stejné účinky jako podání žaloby. Co se týče nutnosti předložení exekučního titulu v originále, pak toto vyplývá z pravidel dokládání skutečností pomocí veřejné listiny. V těchto otázkách věřitelé a jejich právní zástupci velice často chybují.

Dalším z úskalí přihlašování pohledávek (a vyplňování pohledávkového formuláře) je popis podmínky u přihlášek podmíněných pohledávek. Insolvenční zákon umožňuje přihlašování pohledávek vázaných na podmínku[5] (typicky se jedná o nenaplněné ručitelské závazky, aval, budoucí pohledávky vázané na vznik či zánik nejisté právní skutečnosti apod.). Právní teorie rozlišuje mimo jiné podmínky na odkladací a rozvazovací a tento přístup se uplatní i v insolvenčním řízení. V praxi se ukazuje, že správná formulace podmínky a její přesné vyjádření činí řadě věřitelů (popř. jejich právním zástupcům) značné potíže. Důsledkem nesprávně formulované podmínky může často být popření pravosti celé pohledávky insolvenčním správcem, neboť se nemusí bez dalšího jednat o vadu přihlášky, a v takovém případě není obvykle možné tento nedostatek zhojit ani v případném incidenčním sporu, kde je třeba zachovat totožnost přihlašované pohledávky a možnost uplatnění nových tvrzení je zásadně limitována. Další mimořádné následky popření pohledávky spočívají v tzv. majetkové sankci,[6] zvláštním specifiku insolvenčního zákona. Úspěšné popření pohledávky v

rozsahu vyšším než její polovina totiž jednak přináší neuspokojení této pohledávky jako celku, a navíc přináší i riziko sankční platby do majetkové podstaty.

Dalším možným úskalím je formulace správného tvrzení a identifikace významných skutečností při přihlašování zajištěných pohledávek, kdy je třeba výslovně uplatnit zajištění, řádně a správně označit předmět a druh zajištění a dobu jeho vzniku. Formulářová přihláška dále nekonceptně požaduje i uvedení hodnoty zajištění a dalších okolností. I v případě pochybení při přihlašování zajištěné pohledávky stíhají věřitele obdobné důsledky v podobě tzv. majetkové sankce při zajištěné pohledávce.[7] Nadto z praxe pamatuji i kuriózní případy, kdy věřitel vylíčil existující zajištění své pohledávky, ale výslovně zajištění neuplatnil, tudíž bylo třeba vycházet z toho, že pohledávku (ač zajištěnou) uplatnil bez tohoto zajištění.

Závěrečnou poznámku k uplatňování pohledávek v tuzemských insolvenčních řízeních věnuji technickému detailu formulářových přihlášek, které neposkytují dosti místa pro vylíčení komplikovanějších tvrzení. Jako insolvenční správce bych chtěl apelovat na věřitele a jejich právní zástupce, aby využívali možnosti vložení volného listu, ve kterém podrobněji vylíčí skutková tvrzení u komplikovanějších pohledávek, než jsou např. ty, které vycházejí z konkludentně uzavřené kupní smlouvy a jsou důkazně založeny na objednávce, faktuře a dodacím listu. Na takovém vloženém listě je možné vylíčit složitější skutková tvrzení a provést detailní odkaz na důkazní prostředky a v případě smluv na jejich konkrétní ustanovení, popř. je možno z důkazů i citovat. Tímto způsobem je možné usnadnit insolvenčnímu správci přezkoumání pohledávky, ale zejména je možno předejít nedorozuměním a případnému popření pohledávky, či incidenčnímu sporu. Jelikož přihláška pohledávky do insolvenčního řízení vyvolává stejné účinky jako podání žaloby, myslím, že je požadavek na obdobnou komplexnost ve tvrzeních a důkazních návrzích oprávněný.

Situace při uplatňování pohledávek tuzemských věřitelů za jejich zahraničními dlužníky je ještě zajímavější. Především je třeba rozlišovat dlužníky ze zemí EU (vyjma Dánska[1]) a z ostatních zemí. Na poli EU je bez dalšího přímo aplikovatelné známé Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. května 2000, o insolvenčních řízeních, které je ze své povahy nadřazeno právu vnitrostátnímu, na čemž nic nemění ani zpřesňující úprava obsažená přímo v našem insolvenčním zákoně.[8] Uplatňování přihlášek věřitelů v insolvenčních řízeních zahájených v jiných členských státech se týkají zejména ustanovení čl. 39 až 42 tohoto nařízení. Je zde zakotveno právo věřitele z jedné členské země[9] uplatnit pohledávku v insolvenčním řízení zahájeném v jiném členském státě, přičemž toto právo se vztahuje jak na hlavní, tak na sekundární i partikulární zahraniční insolvenční řízení.

Komunitární předpis je založen na markantně méně formálním přístupu k přihlašování pohledávek, než jsme tomu zvyklí v naší justiční praxi. Je třeba říci, že náš soudní proces, včetně insolvenčního řízení, je extrémně formalizovaný ve srovnání s přístupem v jiných evropských zemích a lze předpokládat, že pokud toto bude v budoucnu důvodem poškození práv věřitelů z jiných členských zemí EU, dojde s největší pravděpodobností k nápravě jejich situace ze strany Evropského soudního dvora. Komunitární předpis po věřiteli požaduje toliko sdělení titulu pohledávky, okamžiku jejího vzniku, její výše a doložení kopií existujících dokladů (supporting documents/pieces justificatives/Belege).

Je vhodné uvést, že v praxi většiny členských zemí se nejedná nutně o důkazní prostředky prokazující vznik pohledávky ve smyslu tuzemského chápání, ale spíše o doklady podporující či osvědčující tvrzení věřitele (často např. účetní doklady, které v tuzemské praxi nejsou dostatečné). Dalšími skutečnostmi, které se uplatňují jako vlastnosti přihlašované pohledávky, jsou případné přednostní uspokojení, zajištění věcnou zárukou[10] (v našem kontextu spíše věcným právem), popř. výhrada vlastnictví. Tyto termíny užití v českém překladu nařízení však není možné chápat ve smyslu tuzemského terminologického vymezení těchto pojmů, jakož ani jejich právní význam není možno chápat ve smyslu tuzemské právní úpravy, neboť je zřejmé, že insolvenční řízení zahájené v jiném

členském státě se bude řídit právním řádem státu, kde bylo toto řízení zahájeno (pochopitelně za šetření práv podle zahraničních právních ráďů, garantovaného nařizením např. v čl. 5, 6, 7 aj.).

Co se týče jazyka uplatnění přihlášky, ustanovení čl. 42 nařizení garantuje možnost užití mateřského úředního jazyka s tím, že přihláška musí být opatřena záhlavím s textem "Přihlášení pohledávky" v úředním jazyce státu, který dané insolvenční řízení zahájil. Za tímto účelem poskytuje nařizení praktický vzor přihlášky se záhlavím hned ve všech úředních jazycích členských států EU (vyjma dánštiny). Věřitel však může být insolvenčním správcem nebo insolvenčním soudem vyzván k předložení překladu do úředního jazyka státu, který řízení zahájil. V případě věřitelů ze zemí s málo rozšířenými jazyky, včetně České republiky, se však silně doporučuje podávat přihlášky rovnou v jazyce daného členského státu, nebo alespoň v nejrozšířenějších diplomatických jazycích, jakými jsou angličtina, francouzština či němčina, což by právním zástupcům nemělo činit žádné problémy.

K technice přihlašování pohledávek v členských státech EU je dále třeba zmínit skutečnost, že známí zahraniční věřitelé[11] musí být informováni individuálními oznámeními o zahájení insolvenčního řízení v některém jiném členském státě, jakož i o tom, jakým způsobem a v jakých lhůtách je třeba přihlásit pohledávky. Nikdo z věřitelů však nemá jistotu, že bude z pohledu svého zahraničního dlužníka (resp. zahraničního insolvenčního správce) považován za "známého" věřitele, přičemž zamlčení věřitele může být ze strany dlužníka pochopitelně i účelové. Vzhledem k tomu je nutností, aby každý věřitel či jeho právní zástupce pověřený správou příslušné pohledávky sledoval případné zahájení insolvenčního řízení v daném členském státě. Praxe zveřejňování zahájení insolvenčního řízení v jednotlivých členských státech je různá a variuje od elektronické publikace na příslušných serverech, přes zveřejňování inzerátem ve státních či komerčních sdělovacích prostředcích, až po adresné doručování do vlastních rukou. Stejně tak variuje i praxe jednotlivých členských států ve věci individuálního informování známých věřitelů v jiných členských státech, kdy nemusí jít vždy o individuální doporučený dopis, ale může se jednat i o inzerát ve sdělovacích prostředcích či o vyhlášku.

Dalším proměnným faktorem je pak "podací místo" pro přihlášky věřitelů. Z naší praxe známe přihlašování pohledávek určených k rozvrhu u insolvenčního soudu a přihlašování pohledávek za majetkovou podstatou a jim rovných u insolvenčního správce. Chybné přihlášení prvně zmiňovaných má za následek zmeškání závazné lhůty pro jejich přihlášení. Praxe v jednotlivých členských státech je různá od duplicitního přihlašování pohledávek u soudu i u správce (Slovensko), přes přihlašování u soudu (Česká republika, Rakousko), až po přihlašování u správců[12] (Velká Británie, Německo). Pochybení při volbě podacího místa pak může mít za následek zánik práva na uspokojení, obdobně jako je tomu v tuzemské praxi.

Říká se, že vzhledem k přeshraničním přesahům insolvenčních procesů v rámci EU by insolvenční soudci a insolvenční správci měli důvěrně znát nejen nařizení, ale i základy insolvenčního práva jednotlivých členských zemí, což myslím platí i pro advokáty, kteří se chtějí věnovat zastupování v insolvenčních řízeních. A jaká je situace mimo EU? Tak zde bohužel trvá značné legislativní vakuum.

Mgr. Adam Sigmund,
advokát a insolvenční správce se zvláštním povolením

[Žižlavský a partneři, advokátní kancelář](#)

Široká 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 947 055
e-mail: ak@zizlavsky.cz

[1] Dánsko je jedinou zemí EU, která není vázána Nařízením Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. května 2000, o insolvenčních řízeních.

[2] Např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, 1 VSPH 689/2011-P38-9, ve kterém je řešena i problematika konce procesní lhůty připadající na den pracovního klidu nebo svátek.

[3] Např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, 1 VSPH 94/2008, "Postup podle § 188 IZ se uplatní pouze tehdy, jestliže vadný je sám procesní úkon, tj. přihláška pohledávky. Okolnost, že věřitel nepřipojí požadované přílohy, nemůže mít jiný následek, než že uplatněný nárok neprokáže (nesplní povinnost důkazní)."

[4] Např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, 703 VSPH 104/2011.

[5] Ustanovení § 173 insolvenčního zákona.

[6] Ustanovení § 178 insolvenčního zákona, v novelizovaném znění od 1. dubna 2011.

[7] Ustanovení § 179 insolvenčního zákona, v novelizovaném znění od 1. dubna 2011.

[8] Ustanovení § 426 a násl. insolvenčního zákona.

[9] Záměrně se v tomto příspěvku nezabývám otázkami určení domicilu insolvenčního věřitele, neboť se jedná o problematiku značně obsáhlou, dalece přesahující rozsah a zaměření tohoto příspěvku.

[10] Termín použitý v překladu Úředního věstníku Evropské unie, "(c) Evropská unie, k dispozici >>> [zde](#)".

[11] Při určení okruhu známých věřitelů se většinou vychází z údajů dlužníka o jeho věřitelích (účetnictví) a z prvotních zjištění insolvenčního správce.

[12] Britská praxe zná širší paletu insolvenčních správců: Liquidator, Supervisor of a voluntary arrangement, Administrator, Official Receiver, Trustee, Judicial factor.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou](#)

podstatou

- Preventivní restrukturalizace
- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?
- Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení
- Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura
- Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?